

Obsah

Předmluva	17
I. část PENÍZE A ÚROK	19
1. Peníze	21
1.1 Definice peněz	22
Teoretická definice peněz	22
Funkce peněz	23
Empirická definice peněz	25
Měnové agregáty	26
Měnová báze	28
Peníze a měna	29
1.2 Vývoj emise peněz a peněžního oběhu	31
Emise a oběh mincí z drahých kovů	31
Emise a oběh papírových státovek	33
Emise a oběh klasických bankovek	35
Centralizace emise bankovek	38
Nástroje bezhotovostního platebního styku	38
Hotovostní a bezhotovostní peníze	40
1.3 Emise a oběh peněz ve vyspělých tržních ekonomikách	42
Pokles zprostředkování	44
*Úloha peněz při rozhodování ekonomických subjektů	46
Měnová nerovnováha a reakce cen	48
Jaký vývoj v tržních ekonomikách lze očekávat v nejbližší budoucnosti	49
*1.4 Emise a oběh peněz v centrálně plánovaných ekonomikách	51
Rigidita cen a inflace v centrálně plánovaných ekonomikách	53
Základní rysy emise a oběhu peněz v centrálně plánovaných ekonomikách	54
Literatura	55
Dodatek k 1. kapitole: Zlato v úloze peněz - minulost, současnost, budoucnost	56
Peněžní standardy	56
Možnosti obnovení peněžních funkcí zlata	58
Shrnutí	61
2. Úroková míra	62
2.1 Definice a vývoj názorů na úrokovou míru	62
2.2 Neoklasická teorie úrokové míry	63

Úspory	64
Posuny křivky úspor	64
Investice	67
Posuny investiční křivky	68
Určení rovnovážné úrokové míry	69
2.3 Teorie zápůjčních fondů	70
Nabídka zápůjčních fondů	70
Poptávka po zápůjčních fondech	71
Rovnováha na trhu zápůjčních fondů	74
2.4 Teorie preference likvidity	76
Poptávka po penězích	76
Nabídka peněz a rovnováha na trhu peněz	76
2.5 Reálná a nominální úroková míra. Fisherovy vztahy	79
2.6 Jednoduchý a složený úrok	81
Výnosnost do doby splatnosti a časová hodnota peněz	83
2.7 Riziková a lhůtová struktura úrokových měr	85
Literatura	88
 II. část FINANČNÍ SYSTÉM	 89
 3. Finanční trh	 91
3.1 Modely alokace finančních prostředků na finančním trhu	91
3.2 Struktura a institucionální uspořádání finančního trhu	93
Trhy primární a sekundární	95
Peněžní trh	95
Kapitálový trh	97
Úvěrový trh	98
Mezinárodní finanční trhy	98
Promptní a termínové trhy	101
3.3 Finanční zprostředkovatelé	101
Funkce finančních zprostředkovatelů	102
Druhy finančních zprostředkovatelů	104
3.4 Trendy na světových finančních trzích	104
Literatura	110
 4. Obchodní bankovníctví	 111
4.1 Banky a bankovní systém	111
Základní funkce bank	112
Bankovní systém a formy jeho uspořádání	113
Druhy bank	115
4.2 Bilance banky a výkaz zisku a ztrát	116
Bilance banky	116
Výkaz zisku a ztrát	119

Kapitál banky a jeho funkce	120
4.3 Bankovní rizika a základní principy jejich řízení	121
Úvěrové riziko	122
Úrokové riziko	123
Měnové riziko	123
Likviditní riziko	124
Kapitálové riziko	124
4.4 Charakteristika a systematizace bankovních produktů	124
Charakteristické rysy bankovních produktů	124
Systematizace bankovních produktů	125
4.5 Způsoby úročení, splácení a zajištění úvěrů	126
Způsoby úročení úvěrů	127
Způsoby splácení úvěrů	127
Zajištění úvěrů	128
4.6 Bankovní finančně úvěrové produkty	131
Kontokorentní úvěr	132
Eskontní úvěr	135
Spotřební úvěry	136
Akceptační úvěr	138
Avalový (ručitelský) úvěr	139
Bankovní záruky (garance)	140
*Faktoring	140
*Forfaiting	142
4.7 Depozitní (vkladové) bankovní produkty	144
Vklady na viděnou	144
Termínované vklady	145
Úsporné vklady	146
Vkladové listy a bankovní dluhopisy	147
Stavební spoření	148
Hypoteční zástavní listy	149
*4.8 Platebně zúčtovací bankovní produkty	149
Příkazy k úhradě a inkasu	150
Šeky	150
Platební karty	153
Dokumentární akreditiv	154
Dokumentární inkaso	156
Literatura	157
5. Nebankovní finanční zprostředkovatelé	159
5.1 Investiční bankovnictví	159
Modely začlenění investičního bankovnictví	159
Firmy cenných papírů v České republice	166
Investiční obchody	168

*5.2 Investiční a podílové fondy	173
Modely fondů	173
Investiční politika fondů	174
České investiční a podílové fondy	176
*5.3 Penzijní fondy	178
Výhody penzijního spoření	179
Druhy penzijních plánů	180
Penzijní připojištění v České republice	182
Literatura	185

III. část TRHY CENNÝCH PAPÍRŮ **187**

6. Investiční instrumenty	189
6.1 Poptávka po investičních instrumentech	189
Bohatství	189
Výnos	191
Riziko	194
Likvidita	199
6.2 Investiční instrumenty: charakteristika a druhy	201
Finanční investiční instrumenty	201
Reálné investiční instrumenty	203
6.3 Akciové instrumenty	203
*6.4 Chování cen akcií	206
Fundamentální akciová analýza	206
Technická akciová analýza	222
Teorie efektivních trhů	226
6.5 Dluhové instrumenty	229
Krátkodobé dluhové instrumenty	230
Dlouhodobé dluhové instrumenty	233
Ohodnocování dluhopisů	234
*6.6 Finanční deriváty	239
Financial futures	242
Finanční opce	250
Swapy	257
Literatura	262
*7. Investiční management	264
7.1 Selektivní model Markowitze	264
Očekávaný výnos portfolia	266
Riziko portfolia	267
Efektivní hranice a optimální portfolio	270
7.2 Jednoduchý indexní model	272
7.3 Teorie kapitálového trhu	274

7.4 Příímka kapitálového trhu	277
7.5 Model oceňování kapitálových aktiv	279
Literatura	281
8. Burzovní a mimoburzovní trhy	282
8.1 Burzovní trh a jeho regulace	282
*8.2 Burzovní systém	286
Burzovní publikum	286
Burzovní příkazy	287
Předmět burzovních obchodů	288
Standardizace obchodovaného množství	288
Obchodní systém	289
Druhy burzovních obchodů	290
Vypořádání burzovních obchodů	291
Burzovní informace	292
*8.3 Mimoburzovní trhy	292
*8.4 České sekundární trhy	293
Český burzovní systém	294
Český mimoburzovní systém	297
Literatura	298
IV. část CENTRÁLNÍ BANKOVNICTVÍ	299
9. Centrální banka	301
9.1 Vznik centrální banky	301
9.2 Funkce centrální banky	302
Emisní funkce	303
Vrcholný subjekt měnové politiky	303
Funkce banky bank	304
Regulace a dohled bankovního systému	304
Funkce banky státu (vlády)	305
Funkce správce devizových rezerv	306
Funkce reprezentanta vlády v měnové oblasti	307
9.3 Bilance centrální banky	307
Aktiva	308
Pasíva	310
Bilance centrální banky a měnová báze	312
Aktiva a měnová báze	313
Pasíva a měnová báze	314
*9.4 Měnový přehled	317
Zahraniční aktiva	317
Rozsah poskytnutých úvěrů uvnitř ekonomiky	317
Peníze	318

Další složky měnových agregátů	319
Ostatní položky	319
Měnový přehled České republiky	319
9.5 Nástroje měnové politiky centrální banky	321
Klasifikace nástrojů měnové politiky	322
Diskontní nástroje	322
Operace na volném trhu	326
Kursově intervence	329
Povinné minimální rezervy	330
Ostatní nástroje	334
*9.6 Samostatnost centrální banky	337
Důvěryhodnost a odpovědnost centrální banky	338
Míra samostatnosti centrální banky	338
Definiční znaky samostatnosti centrální banky	339
Míra samostatnosti centrální banky a měnová stabilita	341
*9.7 Česká národní banka	341
Nástroje měnové politiky	342
Diskontní nástroje	343
Operace na volném trhu	345
Kursově intervence	346
Povinné minimální rezervy	346
Ostatní nástroje	347
9.8 Současný vývoj centrálního bankovníctví	348
Literatura	349
1. dodatek k 9. kapitole: Centrální banka v centrálně plánované ekonomice	350
Změny v 80. letech	351
Situace v naší ekonomice	351
Shrnutí	352
2. dodatek k 9. kapitole: Výpočet dopadů povinných minimálních rezerv na hospodaření bank a na státní rozpočet	353
Postup	353
Výpočty	354
Korigování výsledků a závěrů	356
10. Bankovní regulace a dohled	358
10.1 Regulace vstupu do bankovní sféry	359
10.2 Základní pravidla a činnosti bank	361
Přiměřenost kapitálu	361
Přiměřenost korunové a devizové likvidity	366
*Limity úvěrů a majetkových účastí	366
*Povinnost bank poskytovat institucím regulace a dohledu požadované informace	367

*Pravidla ochrany před nelegálními praktikami	367
*10.3 Povinné pojištění vkladů fyzických osob	369
Morální hazard a nepříznivý výběr	369
Výše pojištěných vkladů	370
Pojistné	371
Pojištění a hromadné výběry vkladů	372
*10.4 Centrální banka jako věřitel poslední instance	372
Úvěry věřitele poslední instance, měnová politika a rozhodování centrální banky	373
*10.5 Hlavní problémy regulace a dohledu bank v České republice	375
*10.6 Nutnost regulace a dohledu bank v tržní ekonomice	380
Odlišnost bankovních aktivit od jiných ekonomických činností	380
Vysoká asymetrie informací v bankovní sféře	381
Zpomalení procesu poklesu zprostředkování	382
Měnová politika centrální banky	383
Některé další námitky proti regulaci a dohledu bank	383
Shrnutí	385
Literatura	385

V. část MĚNOVÁ TEORIE A POLITIKA **387**

11. Poptávka po penězích	389
Teoretická definice poptávky po penězích	389
Empirická definice poptávky po penězích	389
11.1 Hlavní teoretické přístupy k poptávce po penězích	390
Základní principy neoklasických teorií poptávky po penězích	390
Základní principy keynesiánských teorií poptávky po penězích	391
11.2 Neoklasické teorie poptávky po penězích	391
Fisherova teorie poptávky po penězích	391
Fisherova rovnice a kvantitativní teorie peněz	393
Cambridgeská teorie poptávky po penězích	394
Srovnání Fisherovy a cambridgeské rovnice	394
Cambridgeská rovnice a kvantitativní teorie peněz	395
*Přímý a nepřímý převodový mechanismus	395
11.3 Friedmanova teorie poptávky po penězích	396
11.4 Keynesovská teorie poptávky po penězích	400
Motiv spojený s důchodem	400
Motiv opatrnosti	401
Motiv spekulace	401
Odvození křivky spekulativní poptávky po penězích	402
Celková poptávka po penězích	402
Důchodová rychlost peněz v keynesovské teorii	
poptávky po penězích	403

11.5 Moderní keynesovské teorie poptávky po penězích	404
*11.6 Empirické výzkumy poptávky po penězích	406
1. dodatek k 11. kapitole: Baumolův - Tobinův model	
poptávky po penězích	407
2. dodatek k 11. kapitole: Tobinův model	411
Literatura	413
12. Nabídka peněz	414
12.1 Mikroekonomické základy peněžní nabídky	415
12.2 Zjednodušené bilance centrální emisní banky, komerčních bank a nebankovních institucí	416
12.3 Ovlivňování rezerv	417
Nákup státních cenných papírů od komerční banky	418
Nákup státních cenných papírů od nebankovního subjektu	418
Poskytnutí úvěru komerční bance	418
Prodej státních cenných papírů komerční bance	419
Prodej státních cenných papírů nebankovnímu subjektu	419
Splacení úvěru komerční bankou	420
12.4 Depozitní multiplikátor	420
Vznik prvotního vkladu	421
Multiplikace vkladů	422
12.5 Ovlivňování měnové báze	425
12.6 Peněžní multiplikátor	427
12.7 Činitele ovlivňující přírůstek nabídky peněz	429
Činitele ovlivňující měnovou bázi	430
Činitele ovlivňující poměr hotovostního oběživa k běžným vkladům	430
Činitele ovlivňující poměr termínovaných vkladů k běžným vkladům	430
Činitele ovlivňující míru dobrovolných rezerv	431
Vliv tržní úrokové míry na peněžní nabídku	431
Dodatek k 12. kapitole: Teorie bankovní firmy	432
Banka v podmínkách volné konkurence	432
Model volně konkurenční banky s nákladovou funkcí	434
Monopolní banka	435
Literatura	438
13. Měnová politika v uzavřené ekonomice	439
13.1 Proces měnové politiky	440
Cíle měnové politiky	440
Transmisní mechanismus měnové politiky, měnová kritéria a indikátory	442
Základní požadavky kladené na měnová kritéria	443

*Úloha indikátorů v měnové politice	445
Expanzivní a restriktivní měnová politika	447
*Časová zpoždění v měnové politice	449
13.2 Monetaristický peněžní transmisní mechanismus	451
Možnost úplné kontroly měnové báze	453
Kontrola měnové báze a požadavek trvale vyrovnaného státního rozpočtu	454
Stabilita peněžního multiplikátoru	456
*Příklad zahrnutí poukázek ČNB do měnové báze – a jejich vlivu na stabilitu peněžního multiplikátoru	458
Stabilita důchodové rychlosti peněz v 70. a 80. letech ve vyspělých tržních ekonomikách	459
Faktory ovlivňující stabilitu důchodové rychlosti peněz	461
*Vliv změn peněžní zásoby na důchodovou rychlost peněz (příklad české ekonomiky)	467
*13.3 Keynesiánský úrokový transmisní mechanismus	470
Peněžní expanze a pohyb úrokových sazeb	471
Kontrola krátkodobých a dlouhodobých úrokových sazeb	473
Problém transmise úrokových pohybů mezi jednotlivými segmenty trhu	474
Vliv úrokových sazeb na agregátní výdaje	476
Dodatek ke 13. kapitole: Úvěrový transmisní mechanismus	479
Základní vztahy v úvěrovém transmisním mechanismu	479
Domácí bankovní úvěry, peněžní zásoba a čistá zahraniční aktiva bankovního sektoru	481
Domácí bankovní úvěry, peněžní zásoba a pokles zprostředkování	483
Literatura	486
14. Model IS-LM, účinnost monetaristické a keynesiánské měnové politiky	488
14.1 Vymezení modelu IS-LM	489
IS křivka	489
LM křivka	493
Nerovnováha a proces obnovení rovnováhy v modelu IS-LM	495
14.2 Monetární kritéria peněžní zásoby a úroková míra z pohledu modelu IS-LM	497
14.3 Kontrola hospodářského růstu prostřednictvím měnové a fiskální politiky	500
Literatura	504
15. Model AS-AD a inflace	505
15.1 Model AS-AD	505

Faktory ovlivňující sklon a tvar křivky agregátní poptávky	506
Konstrukce křivky <i>AD</i>	508
Faktory ovlivňující agregátní poptávku	510
Faktory ovlivňující sklon a tvar křivky agregátní nabídky	512
Konstrukce křivky agregátní nabídky v dlouhém období	514
Faktory ovlivňující posuny křivek <i>SAS</i> a <i>LAS</i>	517
Posuny křivek <i>AS</i> a <i>AD</i> při změnách očekávání ekonomických subjektů	519
15.2 Inflace v ekonomice	524
Příčiny vzniku inflace	525
Období hyperinflace, aneb monetaristický důkaz vlivu nadměrné emise peněz na cenovou hladinu	528
Hyperinflace v historii	530
Základní klasifikace typů inflace	532
Příklad československé inflace v letech 1990-1991	535
Náklady inflace	537
Hospodářská politika omezující inflaci	538
Jádro inflace	541
Literatura	543
VI. část MEZINÁRODNÍ FINANCE	545
16. Měnová politika v otevřené ekonomice	547
16.1 Platební bilance	547
Horizontální a vertikální struktura platební bilance	548
Vymezení salda platební bilance	551
*Ekonomická analýza kumulativních sald platební bilance	552
16.2 Systémy měnových kursů	554
Kursy s pevnou vazbou na jednu vůdčí národní měnu	555
Volně pohyblivé měnové kursy	558
Pevné měnové kursy po rozpadu bretton-woodského měnového systému	561
*Kursy s pevnou vazbou na měnový koš (systém měnového kursu české koruny)	562
*Kursy s pevnou vazbou na více národních měn (bilaterální kursová mříž členských zemí EMS)	564
Kursy s pružnými úpravami ústředních kursů (crawling peg)	566
*16.3 Model <i>IS - LM - BP</i>	566
<i>BP</i> křivka	567
Flemingův-Mundellův model a účinnost měnové politiky v případě malé země	571
Literatura	576

17. Devizový trh	578
17.1 Charakter, organizace a subjekty devizového trhu	578
Charakteristické znaky současného devizového trhu	579
Organizace devizového trhu a jeho hlavní subjekty	580
17.2 Základní typy devizových operací	582
Promptní (spot) operace	582
Forwardová a swapová operace	583
*Termínované operace typu futures a options	585
*17.3 Obchodní banky na devizovém trhu	588
Tvorba zisku v maloobchodním okruhu	588
Devizová arbitráž	588
Spekulace	591
Hedging	594
17.4 Faktory ovlivňující pohyb měnového kursu	597
Saldo platební bilance a měnový kurs	598
Parita kupních sil a měnový kurs	601
*Parita úrokových měr a měnový kurs	606
*Peněžní zásoba a měnový kurs	609
Literatura	612